

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ पञ्चमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः ॥

वि॒श्वरूपो॒ वै त्वाष्ट्रः॑ पु॒रोहि॑तो दे॒वाना॑मासी॒थस्व॒स्त्रीयो॒-
ऽसुरा॑णा॒न्तस्य॑ त्रीणि॑ शी॒र्षाण्या॑स॒न्थसो॑म॒पान॑ ५ सुरा॒पानं॑ म॒न्नाद॑न॒
स प्र॒त्यक्षं॑ दे॒वेभ्यो॑ भा॒गम॑वदत्प॒रोक्ष॑मसुरे॒भ्यः सर्व॑स्मै वै
प्र॒त्यक्षं॑ भा॒गं व॑दन्ति॒ यस्मा॑ ए॒व प॒रोक्षं॑ व॑दन्ति॒ तस्य॑ भा॒ग
उ॒दित॑स्तस्मा॒दिन्द्रो॑ऽबि॒भेदी॑ दृ॒ष्ट्वै राष्ट्रं॑ वि॒ पर्या॑वर्तयतीति॒ तस्य॑
वज्र॑मा॒दाय॑ शी॒र्षाण्य॑च्छि॒न्नद्य॒थसो॑म॒पानम्॑ (१)

आसी॒थ्स क॒पिञ्ज॑लोऽभ॒वद्य॒थ्सुरा॑पान॒ ५ स क॑ल॒विङ्को
यद॒न्नाद॑न॒ ५ स ति॑त्ति॒रिस्त॑स्याञ्ज॒लिना॑ ब्र॒ह्मह॑त्यामुपा॑गृह्णा॒त्ता ५
सं॒वथ्स॑रम॒बिभ॑स्तम्भू॒तान्य॑भ्य॒क्रोश॑न्ब्रह्म॒हन्ति॑ति॒ स
पृ॒थि॒वीमु॑पा॒सीद॑द॒स्यै ब्र॑ह्मह॒त्यायै॑ तृती॒यं प्रति॑ गृहा॒णेति॑
साब्र॑वी॒द्वरं॑ वृ॒णै खा॒तात्प॑राभवि॒ष्यन्ती॑ म॒न्ये ततो॑ मा॒ परा॑
भू॒वमि॑ति॒ पुरा॑ ते (२)

सं॒वथ्स॑रादपि॑ रोहा॒दित्य॑ब्रवी॒त्तस्मा॑त्पु॒रा सं॑वथ्स॒रात्पृ॑थि॒व्यै

खा॒तम॑पि रो॒हति॒ वारे॑वृ॒तः॒ ह्यस्यै॒ तृती॑यं ब्र॒ह्मह॒त्यायै॒
 प्रत्य॑गृ॒ह्णात्त॒थ्स्र्वकृ॑तमि॒रिण॑मभ॒वत्तस्मा॑दाहि॒ताग्निः॒ श्रद्धा॑दे॒वः
 स्वकृ॑त इ॒रिणे॒ नाव॑ स्येद्व॒ह्मह॒त्यायै॒ ह्येष॑ वर्णः स
 वन॑स्पती॒नुपा॑सीद॒दस्यै॒ ब्र॒ह्मह॒त्यायै॒ तृती॑यं प्रति॑ गृ॒ह्णीते॒ति॒
 तै॑ऽब्रुव॒न्वर॑ वृ॒णाम॑है वृ॒क्णात् (३)

परा॒भवि॑ष्यन्तो॑ मन्यामहे॒ ततो॒ मा परा॑ भू॒मेत्या॒व्रश्च॑नाद्वो
 भूया॑ऽस॒ उत्ति॑ष्ठा॒नित्य॑ब्रवी॒त्तस्मा॑दा॒व्रश्च॑नाद्वृ॒क्षाणा॑म्भूया॑ऽस॒
 उत्ति॑ष्ठन्ति॒ वारे॑वृ॒तः॒ ह्येषा॑न्तृती॒यं ब्र॒ह्मह॒त्यायै॒ प्रत्य॑गृ॒ह्णन्त्स
 निर्या॑सोऽभ॒वत्तस्मा॑न्निर्या॒सस्य॒ नाश्य॑ ब्र॒ह्मह॒त्यायै॒ ह्येष॑
 वर्णो॑ऽथो॒ खलु॒ य ए॒व लोहि॑तो॒ यो वा॑ऽऽव्रश्च॑नान्निर्ये॒षति॒
 तस्य॒ नाश्य॑म् (४)

काम॑म॒न्यस्य॒ स स्त्री॑ष॒साद॑मुपा॑सीद॒दस्यै॒ ब्र॒ह्मह॒त्यायै॒
 तृती॑यं प्रति॑ गृ॒ह्णीते॒ति॒ ता अ॑ब्रुव॒न्वर॑ वृ॒णाम॑हा
 ऋ॒त्वि॒यात्प्र॑जां वि॒न्दाम॑है काम॒मा विज॑नितोः सम्भ॒वामे॒ति॒
 तस्मा॑द्व॒त्वि॒यात्प्रि॒त्रयः॒ प्रजा॑ं वि॒न्दन्ते॒ काम॒मा विज॑नितोः
 सम्भ॑वन्ति॒ वारे॑वृ॒तः॒ ह्यासा॑न्तृती॒यं ब्र॒ह्मह॒त्यायै॒ प्रत्य॑गृ॒ह्णन्त्सा
 मल॑वद्वासा॒ अभ॑वत्तस्मा॒न्मल॑वद्वाससा॒ न सं व॑देत (५)

न स॒हासी॑त॒ नास्या॒ अन्न॑मद्याद्ब्रह्म॒हृत्या॑यै ह्येषा
वर्ण॑ प्रति॒मुच्यास्तेऽथो॒ खल्वा॑हुरभ्यञ्जनं॒ वाव॑ स्त्रिया
अन्न॑मभ्यञ्जनमे॒व न प्र॑तिगृह्यं काम॑मन्यदिति॒ याम्मल॑वद्वाससः
स॒म्भवं॑न्ति॒ यस्ततो॒ जाय॑ते॒ सोऽभि॑शस्तो॒ यामर॑ण्ये॒ तस्यै॑
स्तेनो॒ यां परा॑चीं॒ तस्यै॑ ही॒तमुख्य॑पगल्भो॒ या स्ना॑ति॒ तस्यां
अ॒प्सु मारु॑को॒ या (६)

अ॒भ्यङ्क्ते॑ तस्यै॑ दु॒श्चर्मा॒ या प्र॑लि॒खते॒ तस्यै॑ खल॒तिर॑पमा॒री
याऽऽङ्क्ते॑ तस्यै॑ का॒णो या द॒तो धा॑वते॒ तस्यै॑ श्या॒वद॑न् या
न॒खानि॑ नि॒कृन्त॑ते॒ तस्यै॑ कु॒नखी॒ या कृ॑णत्ति॒ तस्यै॑ क्ली॒बो
या र॒ज्जुः सृ॑जति॒ तस्यां उ॒द्वन्धु॑को॒ या पर्णे॑न॒ पिब॑ति॒
तस्यां उ॒न्मादु॑को॒ या ख॒र्वेण॒ पिब॑ति॒ तस्यै॑ ख॒र्वस्ति॒स्रो
रात्री॑र्व्र॒तं च॑रेदञ्ज॒लिना॑ वा॒ पिबे॑दख॒र्वेण॒ वा पा॒त्रेण॒ प्र॒जायै॑
गोपी॒थाय॑॥ (७)

यथ्सोमपानन्ते वृक्णात्तस्य नाश्यं वदेत् मारुको याऽखर्वेण वा त्रीणि च॥—[१]

त्वष्टा॑ ह॒तपु॑त्रो॒ वीन्द्रः॑ सोम॑माह॒रत्तस्मि॒न्निन्द्र॑
उप॒हव॑मैच्छ॒त तं नोपा॑ह्वय॒त पु॒त्रम्मे॑वधी॒रिति॒ स
यज्ञ॑वेश॒सं कृ॒त्वा प्रा॒सहा॒ सोम॑मपिब॒त्तस्य॒ यद॒त्यशि॑ष्य॒त

नैन॑ शी॒तरू॒रौ ह॑त॒स्ताभ्या॑मे॒नम॒भ्यनय॑त्तस्मा॑ञ्ज॒ञ्जभ्य॑मा॒नाद॒ग्र
नि॒र॑क्राम॒तां प्रा॑णापा॒नौ वा ए॑नं॒ तद॑ज॒हिता॑म् प्रा॒णो वै
दक्षो॑ऽपा॒नः क्र॑तुस्तस्मा॑ञ्ज॒ञ्जभ्य॑मा॒नो ब्रू॑या॒न्मयि॑ दक्ष॒क्रतू॑ इति॑
प्रा॑णापा॒नावे॒वात्म॑न्ध॒त्ते सर्व॑मायुरेति॑ स दे॒वता॑ वृ॒त्रान्नि॑र॒हूय॑

वार्त्रघ्नं हविः पूर्णमासे निरवपद्भन्ति वा एनम्पूर्णमास
आ (११)

अमावास्यायाम्प्याययन्ति तस्माद्वार्त्रघ्नी पूर्णमासे-
ऽनूच्येते वृधन्वती अमावास्यायान्तत्सुऽस्थाप्य वार्त्रघ्नं
हविर्वज्रमादाय पुनरभ्यायत ते अब्रूतान्द्यावापृथिवी
मा प्र हारावयोर्वै श्रित इति ते अब्रूतां वरं
वृणावहे नक्षत्रविहिताऽहमसानीत्यसावब्रवीच्चित्रविहिता-
ऽहमितीयन्तस्मान्नक्षत्रविहिताऽसौ चित्रविहितेयं य एवं
द्यावापृथिव्योः (१२)

वरं वेदैनां वरौ गच्छति स आभ्यामेव प्रसूत इन्द्रो
वृत्रमहन्ते देवा वृत्रं हत्वाऽग्नीषोमावब्रुवन्हव्यं नो वहतमिति
तावब्रूतामपतेजसौ वै त्यौ वृत्रे वै त्ययोस्तेज इति ते-
ऽब्रुवन्क इदमच्छेतीति गौरित्यब्रुवन्गौर्वाव सर्वस्य मित्रमिति
साऽब्रवीत् (१३)

वरं वृणौ मय्येव सतोभयेन भुनजाध्वा इति
तद्वौराहरत्तस्माद्वि सतोभयेन भुञ्जत एतद्वा अग्नेस्तेजो
यद्धृतमेतत्सोमस्य यत्पयो य एवमग्नीषोमयोस्तेजो वेदं

तेज॒स्व्यैव भ॑वति ब्रह्मवा॒दिनो॑ वदन्ति कि॒न्देव॒त्यम्पौ॑र्णमा॒समि॑ति
प्राजाप॒त्यमि॑ति ब्रूया॒त्तेनेन्द्रं॑ ज्येष्ठम्पु॒त्रं नि॒रवा॑साययदिति
तस्मा॑ज्येष्ठम्पु॒त्रं धने॑न नि॒रवा॑साययन्ति॥ (१४)

अ॒स्य मा वेदा द्यावा॑पृथि॒व्योर॑ब्रवी॒दिति॑ तस्मा॑च्च॒त्वारि॑ च॥ [२]

इन्द्रं॑ वृ॒त्रं ज॑घ्निवा॒ऽस॒म्मृ॒धोऽभि॑ प्रावे॑पन्त॒ स ए॒तं
वैमृ॑धम्पू॒णमा॑सेऽनुनिर्वा॒प्यम॑पश्य॒त्तं नि॒रव॑प॒त्तेन॒ वै स
मृ॒धोऽपा॑हत॒ यद्वैमृ॑धः पू॒र्णमा॑सेऽनुनिर्वा॒प्यो भ॑वति॒ मृ॒ध ए॒व
तेन॒ यज॑मा॒नोऽप॑ ह॒त इन्द्रो॑ वृ॒त्रं ह॒त्वा दे॒वता॑भिश्चेन्द्रि॒येण॑
च॒ व्यै॑र्य॒त स ए॒तमा॑ग्नेयम॒ष्टाक॑पालममावा॒स्यायाम॑पश्यदैन्द्रं
दधि॑ (१५)

तं नि॒रव॑प॒त्तेन॒ वै स दे॒वता॑श्चेन्द्रि॒यं चावा॑रुन्ध॒ यदा॑ग्नेयो॒-
ऽष्टाक॑पालोऽमावा॒स्यायाम्भ॑वत्यैन्द्रं दधि॑ दे॒वता॑श्चै॒व तेनै॑न्द्रि॒यं
च॒ यज॑मा॒नोऽव॑ रुन्ध॒ इन्द्र॑स्य वृ॒त्रं ज॑घ्नुष॑ इन्द्रि॒यं
वी॒र्यं॑ पृथि॒वीम॑नु॒ व्यै॑र्च्छ॒त्तदोष॑धयो वी॒रु॒धोऽभ॑वन्त्स
प्र॒जाप॑तिमुपा॒धाव॑द्वृ॒त्रं मे॑ ज॒घ्नुष॑ इन्द्रि॒यं वी॒र्य॑म् (१६)

पृथि॒वीम॑नु॒ व्यै॑र॒त्तदोष॑धयो वी॒रु॒धोऽभू॑वन्नि॒ति स
प्र॒जाप॑तिः प॒शून॑ब्रवी॒देत॑दस्मै॒ सं न॑य॒तेति॑ तत्प॒शव॑

ओषधीभ्योऽध्यात्मन्त्समनयन्तत्प्रत्यदुहन् यत्समनयन्तत्सान्नाय्यत्वं यत्प्रत्यदुहन्तत्प्रतिधुषः प्रतिधुक्तः समनैषुः प्रत्यधुक्षन्न तु मयि श्रयत इत्यब्रवीदेतदस्मै (१७)

शृतं कुरुतेत्यब्रवीत्तदस्मै शृतमकुर्वन्निन्द्रियं वावास्मिन्वीर्यं तदश्रयन्तच्छृतस्य शृतत्वः समनैषुः प्रत्यधुक्षच्छृतमक्रन्न तु मां धिनोतीत्यब्रवीदेतदस्मै दधि कुरुतेत्यब्रवीत्तदस्मै दध्यकुर्वन्तदेनमधिनोत्तद्दध्नो दधित्वं ब्रह्मवादिनो वदन्ति दध्नः पूर्वस्यावदेयम् (१८)

दधि हि पूर्वं क्रियत इत्यनादृत्य तच्छृतस्यैव पूर्वस्यावद्येदिन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यः श्रित्वा दध्नोपरिष्ठाद्धिनोति यथापूर्वमुपैति यत्पूतीकैर्वा पर्णवल्कैर्वातश्चाथ्सौम्यं तद्यत्कलै राक्षसं तद्यत्तण्डुलैर्वैश्वदेवं तद्यदातश्चनेन मानुषं तद्यद्दध्ना तथ्सेन्द्रं दध्ना तनक्ति (१९)

सेन्द्रत्वायाग्निहोत्रोच्छेषणमभ्यातनक्ति यज्ञस्य सन्तत्या इन्द्रो वृत्रः हत्वा परां परावतमगच्छदपाराधमिति मन्यमानस्तं देवताः प्रैषमैच्छन्त्सोऽब्रवीत्प्रजापतिर्यः प्रथमोऽनुविन्दति तस्य प्रथमम्भागधेयमिति तम्पितरो-

ऽन्विन्दन्तस्मात्पितृभ्यः पूर्वद्युः क्रियते सोऽमावास्यां
प्रत्यागच्छत्तं देवा अभि समगच्छन्तामा वै नः (२०)

अद्य वसु वसतीतीन्द्रो हि देवानां वसु तदमावास्याया
अमावास्यत्वं ब्रह्मवादिनो वदन्ति किन्देवत्यं सान्नाय्यमिति
वैश्वदेवमिति ब्रूयाद्विश्वे हि तद्देवा भागधेयमभि
समगच्छन्तेत्यथो खल्वैन्द्रमित्येव ब्रूयादिन्द्रं वाव ते
तद्विषज्यन्तोऽभि समगच्छन्तेति॥ (२१)

दधि मे जघृषं इन्द्रियं वीर्यमित्यंब्रवीदेतदस्मा अवदेयन्तनक्ति नो द्विचत्वारिंशच्च॥ [३]

ब्रह्मवादिनो वदन्ति स त्वै दर्शपूर्णमासौ यजेत य
एनौ सेन्द्रौ यजेतेति वैमृधः पूर्णमासेऽनुनिर्वाप्यो भवति
तेन पूर्णमासः सेन्द्रं ऐन्द्रं दध्यमावास्यायां तेनामावास्यां
सेन्द्रा य एवं विद्वान्दर्शपूर्णमासौ यजते सेन्द्रावेवैनौ यजते
श्वःश्वोऽस्मा ईजानाय वसीयो भवति देवा वै यद्यज्ञेऽकुर्वत
तदसुरा अकुर्वत ते देवा एताम् (२२)

इष्टिमपश्यन्नाग्नावैष्णवमेकादशकपालं सरस्वत्यै चरुं
सरस्वते चरुं ताम्पौर्णमासं सङ्स्थाप्यानु निरवपन्ततो
देवा अभवन्परासुरा यो भ्रातृव्यवान्थस्याथ्स पौर्णमासं

स॒ऽस्थाप्यै॑तामिष्टि॒मनु॒ निर्व॑पेत्पौर्ण॒मा॒सेनै॒व वज्र॑म्भ्रातृ॒व्याय
प्र॒हृत्या॑ग्रावैष्ण॒वेन॑ दे॒वता॑श्च य॒ज्ञं च॒ भ्रातृ॑व्यस्य वृ॒द्धे
मिथु॒नान्प॒शून्त्सार्॑स्व॒ताभ्यां॒ याव॑दे॒वास्या॑स्ति॒ तत् (२३)

सर्वं वृ॒द्धे पौर्ण॒मा॒सीमे॒व य॑जेत॒ भ्रातृ॑व्यवा॒न्नामा॑वा॒स्याः
ह॒त्वा भ्रातृ॑व्यं॒ ना प्या॑ययति साकम्प्रस्था॒यीये॑न यजेत
प॒शुका॑मो॒ यस्मै॒ वा अ॒ल्पे॑ना॒हर॑न्ति॒ नात्म॑ना॒ तृप्य॑ति॒ नान्य॑स्मै
द॒दाति॒ यस्मै॑ म॒हता॑ तृप्य॒त्यात्म॑ना॒ ददा॑त्य॒न्यस्मै॑ म॒हता॑ पूर्णं
हो॑त॒व्यन्तृ॑प्त ए॒वैन॑मिन्द्रः प्र॒जया॑ प॒शुभि॑स्तर्पयति दारु॒पात्रे॑ण
जुहो॑ति॒ न हि॒ मृ॒न्मय॑माहु॒तिमा॑न॒श औ॒दु॒म्बर॑म् (२४)

भ॒व॒त्यूर्वा॑ उ॒दु॒म्बर॑ ऊ॒र्क्प॒शव॑ ऊ॒र्जे॒वास्मा॑ ऊ॒र्जं प॒शून॑व
रु॒द्धे ना॑ग॒तश्री॑र्महेन्द्रं य॑जेत॒ त्रयो॑ वै ग॒तश्रि॑यः शुश्रु॒वान्ग्रा॑म॒णी
रा॒ज॒न्य॑स्तेषा॒म्महेन्द्रो॑ दे॒वता॑ यो वै स्वां दे॒वता॑मति॒यज॑ते
प्र स्वा॑यै दे॒वता॑यै च्यवते॒ न परा॑म्प्राप्नोति॒ पापी॑यान्भवति
सं॒वत्स॑रमिन्द्रं यजेत सं॒वत्स॑रं॒ हि व्र॑तं नाति॒ स्वा (२५)

ए॒वैनं॑ दे॒वते॑ज्यमा॒ना भू॑त्या॒ इ॒द्धे व॑सी॒यान्भव॑ति
सं॒वत्स॑रस्य॒ पर॑स्ता॒द॒ग्नये॑ व्र॒तप॑तये पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं
निर्व॑पेत्सं॒वत्स॑रमे॒वैनं॑ वृ॒त्रं ज॑घ्नि॒वाः स॑म॒ग्निर्व्र॑तप॒तिर्व्र॑तमा

लम्भयति ततोऽधि कामं यजेत॥ (२६)

एतान्तदौदुम्बरं स्वा त्रिंशच्च॥ [४]

नासोमयाजी सं नयेदनागतं वा एतस्य पयो यो-
ऽसोमयाजी यदसोमयाजी संनयेत्परिमोष एव सोऽनृतं
करोत्यथो परैव सिच्यते सोमयाज्यैव सं नयेत्पयो वै
सोमः पयः सान्नाय्यम्पयसैव पय आत्मन्धत्ते वि वा
एतम्प्रजया पशुभिरर्धयति वर्धयत्यस्य भ्रातृव्यं यस्य
हविर्निरुत्तम्पुरस्ताच्चन्द्रमाः (२७)

अभ्युदेति त्रेधा तण्डुलान् वि भजेद्ये मध्यमाः स्युस्तान्ग्रये
दात्रे पुरोडाशमष्टाकपालं कुर्याद्ये स्थविष्ठास्तानिन्द्राय प्रदात्रे
दधंश्चरुं येऽणिष्ठास्तान् विष्णवे शिपिविष्टाय शृते
चरुमग्निरेवास्मै प्रजाम्प्रजनयति वृद्धामिन्द्रः प्र यच्छति
यज्ञो वै विष्णुः पशवः शिपिर्यज्ञ एव पशुषु प्रति तिष्ठति न
द्वे (२८)

यजेत यत्पूर्वया सम्प्रति यजेतोत्तरया छुम्बद्वुर्याद्यदुत्तरया
सम्प्रति यजेत पूर्वया छुम्बद्वुर्यान्नेष्टिर्भवति न यज्ञस्तदनु
हीतमुख्यपगल्भो जायत एकामेव यजेत प्रगल्भोऽस्य

जायतेऽनादृत्य तद्वै एव यजेत यज्ञमुखमेव पूर्वयालभते
यजंत उत्तरया देवता एव पूर्वावरुन्ध इन्द्रियमुत्तरया
देवलोकमेव (२९)

पूर्वाभिजयति मनुष्यलोकमुत्तरया भूयसो यज्ञक्रतूनुपैत्येषा
वै सुमना नामेष्टिर्यमद्येजानम्पश्चाच्चन्द्रमा अभ्युदेत्यस्मिन्नेवास्मै
लोकेऽर्धुकम्भवति दाक्षायणयज्ञेन सुवर्गकामो यजेत
पूर्णमासे सं नयेन्मैत्रावरुण्याऽऽमिक्षयामावास्यायां यजेत
पूर्णमासे वै देवानां सुतस्तेषामेतमर्धमासम्प्रसुतस्तेषाम्मैत्रावरु
वशामावास्यायामनूबन्ध्या यत् (३०)

पूर्वेद्युर्यजते वेदिमेव तत्करोति यद्वत्सानपाकरोति
सदोहविधाने एव सम्मिनोति यद्यजते देवैरेव सुत्यां
सम्पादयति स एतमर्धमासं संधमादं देवैः सोमं पिबति
यन्मैत्रावरुण्यामिक्षयामावास्यायां यजते यैवासौ देवानां
वशानूबन्ध्या सो एवैषैतस्य साक्षाद्वा एष देवानभ्यारोहति
य एषां यज्ञम् (३१)

अभ्यारोहति यथा खलु वै श्रेयानभ्यारूढः कामयते तथा
करोति यद्यवविध्यति पापीयान्भवति यदि नावविध्यति

सृष्ट्यावृत्ताम एतेन यज्ञेन यजेत क्षुरपविर्ह्येष
यज्ञस्ताजक्पुण्यो वा भवति प्र वा मीयते तस्यैतद्वृतं
नानृतं वदेन्न मांसमश्रीयान्न स्त्रियमुपेयान्नास्य पल्पूलनेन
वासः पल्पूलयेयुरेतद्धि देवाः सर्वं न कुर्वन्ति॥ (३२)

चन्द्रमा द्वे देवलोकमेव यद्यज्ञं पल्पूलयेयुः षट्॥ [५]

एष वै देवर्थो यद्दर्शपूर्णमासौ यो दर्शपूर्णमासाविष्टा
सोमेन यजते रथस्पष्ट एवावसाने वरे देवानामव स्यत्येतानि
वा अङ्गापरूष्णि संवत्सरस्य यद्दर्शपूर्णमासौ य एवं
विद्वान्दर्शपूर्णमासौ यजतेऽङ्गापरूष्ण्येव संवत्सरस्य प्रति
दधात्येते वै संवत्सरस्य चक्षुषी यद्दर्शपूर्णमासौ य एवं
विद्वान्दर्शपूर्णमासौ यजते ताभ्यामेव सुवर्गं लोकमनु
पश्यति (३३)

एषा वै देवानां विक्रान्तिर्यद्दर्शपूर्णमासौ य एवं
विद्वान्दर्शपूर्णमासौ यजते देवानामेव विक्रान्तिमनु वि
क्रमत एष वै देवयानः पन्था यद्दर्शपूर्णमासौ य एवं
विद्वान्दर्शपूर्णमासौ यजते य एव देवयानः पन्थास्त
समारोहत्येतौ वै देवानां हरी यद्दर्शपूर्णमासौ य

ए॒वं वि॒द्वान्द॑र्शपूर्णमा॒सौ यज॑ते यावे॒व दे॒वाना॑ꣳ ह॒री
ताभ्या॑म् (३४)

ए॒वैभ्यो॑ ह॒व्यं व॑हत्ये॒तद्वै दे॒वाना॑मा॒स्यं यद॑र्शपूर्णमा॒सौ
य ए॒वं वि॒द्वान्द॑र्शपूर्णमा॒सौ यज॑ते सा॒क्षादे॒व दे॒वाना॑मा॒स्ये
जुहो॑त्येष॒ वै ह॑वि॒र्धानी॑ यो द॑र्शपूर्णमा॒सया॑जी
सा॒यम्प्रा॑तरग्निहो॒त्रं जु॑होति॒ यज॑ते द॑र्शपूर्णमा॒साव॑ह॒रह॑र॒हवि॑र्धा
सु॒तो य ए॒वं वि॒द्वान्द॑र्शपूर्णमा॒सौ यज॑ते ह॒विर्धान्य॑स्मीति॒
सर्व॑मे॒वास्यं॑ ब॒र्हिष्यं॑ द॒त्तम्भ॑वति॒ दे॒वा वा अ॑हः (३५)

य॒ज्ञियं॑ नावि॒न्दन्ते॑ द॑र्शपूर्णमा॒साव॑पुन॒न्तौ वा ए॒तौ पू॒तौ
मे॒ध्यौ यद॑र्शपूर्णमा॒सौ य ए॒वं वि॒द्वान्द॑र्शपूर्णमा॒सौ यज॑ते
पू॒तावे॒वैनौ॑ मे॒ध्यौ यज॑ते॒ नामा॑वा॒स्यायां॑ च॒ पौर्ण॑मा॒स्यां
च॒ स्त्रिय॑मुपे॒याद्यदु॑पे॒यान्नि॑रिन्द्रि॒यः स्या॒त्सोम॑स्य॒ वै राज्ञो॑-
ऽर्ध॑मा॒सस्य॒ रात्र॑यः॒ पत्न॑य॒ आस॒न्तासा॑ममावा॒स्यां च॒
पौर्ण॑मा॒सीं च॒ नोपै॑त् (३६)

ते ए॒नम॑भि॒ सम॑न॒ह्येता॑न्तं॒ यक्ष्मं॑ आ॒र्च्छ॒द्राजा॑नं॒ यक्ष्मं॑
आ॒र॒दिति॒॑ तद्रा॑ज॒यक्ष्म॑स्य॒ जन्म॑ य॒त्पापी॑यान॒भ॑वत्त-
त्पा॒पय॑क्ष्मस्य॒ यज्जा॒याभ्या॑मवि॒न्दत्त॑ज्जा॒येन्य॑स्य॒ य ए॒वमे॒तेषा॑

यक्ष्माणां जन्म वेद नैनमेते यक्ष्मा विन्दन्ति स एते एव
नमस्यन्नुपाधावत्ते अब्रूतां वरं वृणावहा आवं देवानां भागधे
असाव (३७)

आवदधि देवा इज्यान्ता इति तस्मात्सदृशीनां
रात्रीणाममावास्यायां च पौर्णमास्यां च देवा इज्यन्त
एते हि देवानां भागधे भागधा अस्मै मनुष्या भवन्ति
य एवं वेद भूतानि क्षुधमघ्नन्सद्यो मनुष्या अर्धमासे
देवा मासि पितरः संवत्सरे वनस्पतयस्तस्मादहरहर्मनुष्या
अशनमिच्छन्तेऽर्धमासे देवा इज्यन्ते मासि पितृभ्यः क्रियते
संवत्सरे वनस्पतयः फलं गृह्णन्ति य एवं वेद हन्ति
क्षुधम्भ्रातृव्यम्॥ (३८)

पश्यति ताभ्यामहरैदसाव फलं सप्त च॥ [६]

देवा वै नर्चि न यजुष्यश्रयन्त ते सामन्नेवाश्रयन्त हिं
करोति सामैवाकर्हिं करोति यत्रैव देवा अश्रयन्त तत
एवैनान्प्र युङ्क्ते हिं करोति वाच एवैष योगो हिं करोति प्रजा
एव तद्यजमानः सृजते त्रिः प्रथमामन्वाह त्रिरुत्तमां यज्ञस्यैव
तद्वत्सम् (३९)

नृह्यत्यप्रस्रंसाय सन्ततमन्वाह प्राणानामन्नाद्यस्य
 सन्तत्या अथो रक्षसामपहत्यै राथंतरीम्प्रथमामन्वाह
 राथंतरो वा अयं लोक इममेव लोकमभि जयति त्रिवि
 गृह्णाति त्रयं इमे लोका इमानेव लोकानभि जयति
 बारहतीमुत्तमामन्वाह बारहतो वा असौ लोकोऽमुमेव
 लोकमभि जयति प्र वः (४०)

वाजा इत्यनिरुक्ताम्प्राजापत्यामन्वाह यज्ञो वै
 प्रजापतिर्यज्ञमेव प्रजापतिमा रभते प्र वो वाजा
 इत्यन्वाहान्नं वै वाजोऽन्नमेवाव रुन्दे प्र वो वाजा
 इत्यान्वाह तस्मात्प्राचीनं रेतो धीयतेऽग्न आ याहि वीतय
 इत्याह तस्मात्प्रतीचीः प्रजा जायन्ते प्र वो वाजाः (४१)

इत्यन्वाह मासा वै वाजा अर्धमासा अभिद्यवो
 देवा हविष्मन्तो गौर्धृताची यज्ञो देवाञ्जिगाति यजमानः
 सुम्रयुरिदमसीदमसीत्येव यज्ञस्य प्रियं धामाव रुन्दे यं
 कामयेत सर्वमायुरियादिति प्र वो वाजा इति तस्यानूच्याग्र
 आ याहि वीतय इति सन्ततमुत्तरमर्धर्चमा लभेत (४२)

प्राणेनैवास्यापानं दाधार सर्वमायुरेति यो वा अरन्निं

सामिधेनीनां वेदारत्नावेव भ्रातृव्यं कुरुतेऽर्धर्चौ सं दधात्येष
 वा अरत्निः सामिधेनीनां य एवं वेदारत्नावेव भ्रातृव्यं कुरुत
 ऋषेर्ऋषेर्वा एता निर्मिता यथ्सामिधेन्यस्ता यदसंयुक्ताः
 स्युः प्रजयां पशुभिर्यजमानस्य वि तिष्ठेरन्नर्धर्चौ सन्दधाति
 सं युनक्त्येवैनास्ता अस्मै संयुक्ता अवरुद्धाः सर्वामाशिषं
 दुहे॥ (४३)

बृसं वो जायन्ते प्र वो वाजां लभेत दधाति सन्दशं च॥—————[७]

अयंज्ञो वा एष योऽसामाऽग्न आ याहि वीतय इत्याह
 रथन्तरस्येष वर्णस्तं त्वां समिद्धिरङ्गिर इत्याह वामदेव्यस्येष
 वर्णो बृहदग्ने सुवीर्यमित्याह बृहत एष वर्णो यदेतं तृचमन्वाह
 यज्ञमेव तथ्सामन्वन्तं करोत्यग्निरमुष्मिल्लोक आसीदादित्यो-
 ऽस्मिन्ताविमौ लोकावशान्तौ (४४)

आस्तान्ते देवा अब्रुवन्नेतेमौ वि पर्यूहामेत्यग्न आ याहि
 वीतय इत्यस्मिल्लोकैःऽग्निमदधुर्बृहदग्ने सुवीर्यमित्यमुष्मिल्लोक
 आदित्यन्ततो वा इमौ लोकावशाम्यतां यदेवमन्वाहानयोर्लोकयो
 शान्त्यै शाम्यतोऽस्मा इमौ लोकौ य एवं वेद पञ्चदश
 सामिधेनीरन्वाह पञ्चदश (४५)

वा अर्धमासस्य रात्रयोऽर्धमासशः संवत्सर आप्यते
 तासां त्रीणि च शतानि षष्टिश्चाक्षराणि तावतीः संवत्सरस्य
 रात्रयोऽक्षरश एव संवत्सरमाप्नोति नृमेधश्च परुच्छेपश्च
 ब्रह्मवाद्यमवदेतामस्मिन्दारावाद्रैऽग्निं जनयाव यतरो नौ
 ब्रह्मीयानिति नृमेधोऽभ्यवदत्स धूममजनयत्परुच्छेपो-
 ऽभ्यवदत्सोऽग्निमजनयदृष इत्यब्रवीत् (४६)

यत्समावद्विद्ध कथा त्वमग्निमजीजनो नाहमिति
 सामिधेनीनामेवाहं वर्णं वेदेत्यब्रवीद्यद्वृतवत्पदमनूच्यते स
 आसां वर्णस्तं त्वां समिद्धिरङ्गिर इत्याह सामिधेनीष्वेव
 तज्ज्योतिर्जनयति स्त्रियस्तेन यदृचः स्त्रियस्तेन यद्वायत्रियः
 स्त्रियस्तेन यत्सामिधेन्यो वृषण्वतीमन्वाह (४७)

तेन पुःस्वतीस्तेन सेन्द्रास्तेन मिथुना अग्निर्देवानां दूत
 आसीदुशना काव्योऽसुराणान्तौ प्रजापतिम्प्रश्नमैतां स
 प्रजापतिरग्निं दूतं वृणीमह इत्यभि पर्यावर्तत ततो देवा
 अभवन्परासुरा यस्यैवं विदुषोऽग्निं दूतं वृणीमह इत्यन्वाह
 भवत्यात्मना परास्य भ्रातृव्यो भवत्यध्वरवतीमन्वाह
 भ्रातृव्यमेवैतया (४८)

ध्वरति शोचिष्केशस्तर्मीमह इत्याह पवित्रमेवैतद्यजमानमेव
 पवयति समिद्धो अग्न आहुतेत्याह परिधिमेवैतं परि
 दधात्यस्कन्दाय यदत ऊर्ध्वमभ्यादध्याद्यथा बहिःपरिधि
 स्कन्दति तादृगेव तत्रयो वा अग्नयो हव्यवाहनो देवानां
 कव्यवाहनः पितृणां सहरक्षा असुराणान्त एतर्ह्या
 शंसन्ते मां वरिष्यते माम् (४९)

इति वृणीध्वं हव्यवाहनमित्याह य एव देवानां
 तं वृणीत आर्षेयं वृणीते बन्धोरेव नैत्यथो सन्तत्यै
 परस्तादर्वाचो वृणीते तस्मात्परस्तादर्वाश्चो मनुष्यान्पितरो-
 ऽनु प्र पिपते॥ (५०)

अशान्तावाह पञ्चदशाब्रवीदन्वाहेतया वरिष्यते मामेकान्नत्रिंशच्च॥ [८]

अग्ने महां असीत्याह महान् ह्येष यदग्निर्ब्राह्मणेत्याह
 ब्राह्मणो ह्येष भारतेत्याहैष हि देवेभ्यो हव्यम्भरति देवेद्ध
 इत्याह देवा ह्येतमैन्धत मन्विद्ध इत्याह मनुर्ह्येतमुत्तरो
 देवेभ्य ऐन्द्रर्षिष्टुत इत्याहर्षयो ह्येतमस्तुवन्विप्रांनुमदित
 इत्याह (५१)

विप्रा ह्येते यच्छुश्रुवांसः कविशस्त इत्याह

क॒वयो॒ ह्ये॒ते यच्छु॑श्रु॒वाः सो॒ ब्रह्म॑सं॒शित॒ इत्या॑ह
 ब्रह्म॑सं॒शितो॒ ह्येष॑ घृ॒ताह॑वन॒ इत्या॑ह घृ॒ताहु॑तिर॒ह्यस्य॑
 प्रि॒यत॑मा प्र॒णीर्य॑ज्ञाना॒मित्या॑ह प्र॒णीर॒ह्येष॑ य॒ज्ञाना॑
 र॒थीर॑ध्व॒राणा॒मित्या॑हैष हि दे॒वर॒थोऽतू॑र्तो॒ होते॑त्या॒ह न ह्ये॑तं
 कश्च॒न (५२)

तर॑ति॒ तूर्णि॑र॒हव्य॑वाडि॒त्याह॒ सर्व॑ः॒ ह्येष॑ तर॒त्यास्पात्रं॑
 जुहू॑र्दे॒वाना॒मित्या॑ह जुहू॑र॒ह्येष॑ दे॒वाना॑श्चम॒सो दे॒वपान॑
 इत्या॑ह चम॒सो ह्येष॑ दे॒वपानो॑ऽरा॒ इवा॑ग्ने नेमि॒र्देवा॑स्त्वं
 परि॑भूर॒सीत्या॑ह दे॒वान् ह्येष॑ परि॑भूर्य॒द्वया॑दा व॒ह दे॒वान्दे॒वय॑ते
 यज॑माना॒येति॒ भ्रातृ॑व्यमस्मै (५३)

ज॒नये॑दा व॒ह दे॒वान् यज॑माना॒येत्या॑ह यज॑मानमे॒वैतेन॑
 वर्ध॑यत्य॒ग्निम॑ग्र॒ आ व॒ह सोम॑मा व॒हेत्या॑ह दे॒वता॑ ए॒व
 तद्य॑थापूर्वमुप॑ ह्वयत॒ आ चा॑ग्ने दे॒वान् व॒ह सु॒यजा॑ च यज
 जा॒तवे॑द् इत्या॑हा॒ग्निमे॒व तथ्स॑ श्य॑ति॒ सोऽस्य॑ स॒शितो॑
 दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यं व॒हत्य॑ग्नि॒रहो॑ता (५४)

इत्या॑हा॒ग्निर्वै दे॒वाना॑ः॒ होता॑ य ए॒व दे॒वाना॑ः॒ होता॑ तं
 वृ॒णीते॒ स्मो व॒यमि॑त्या॒हात्मान॑मे॒व स॒त्त्वं ग॑मयति सा॒धु

ते यजमान देवतेत्याहाशिषमेवैतामा शास्ते यद्व्याद्यो-
ऽग्निः होतारमवृथा इत्यग्निनोभयतो यजमानं परि गृहीयात्
प्रमायुकः स्याद्यजमानदेवत्या वै जुहूर्भ्रातृव्यदेवत्योपभृत् (५)

यद्वे इव ब्रूयाद्भ्रातृव्यमस्मै जनयेद्धृतवतीमध्वर्यो
सुचमास्यस्वेत्याह यजमानमेवैतेन वर्धयति देवायुवमित्याह
देवान् ह्येषावति विश्ववारामित्याह विश्वः ह्येषावतीडामहै
देवाः ईडेन्यान्नमस्यामं नमस्यान् यजाम यज्ञियानित्याह
मनुष्या वा ईडेन्याः पितरो नमस्या देवा यज्ञिया देवता
एव तद्यथाभागं यजति॥ (५६)

विप्रानुमदित् इत्याह चनास्मै होतोपभृदेवता एव त्रीणि च॥ [९]

त्रीः स्तृचाननु ब्रूयाद्राजन्यस्य त्रयो वा अन्ये
राजन्यात्पुरुषा ब्राह्मणो वैश्यः शूद्रस्तानेवास्मा
अनुकान्करोति पञ्चदशानु ब्रूयाद्राजन्यस्य पञ्चदशो वै
राजन्यः स्व एवैनः स्तोमे प्रतिं ष्ठापयति त्रिष्टुभा परि
दध्यादिन्द्रियं वै त्रिष्टुगिन्द्रियकामः खलु वै राजन्यो यजते
त्रिष्टुभैवास्मा इन्द्रियं परि गृह्णाति यदि कामयेत (५७)

ब्रह्मवर्चसमस्त्विति गायत्रिया परि दध्याद्ब्रह्मवर्चसं

वै गायत्री ब्रह्मवर्चसमेव भवति सप्तदशानु ब्रूयाद्वैश्यस्य
 सप्तदशो वै वैश्यः स्व एवैनं स्तोमे प्रतिं ष्ठापयति
 जगत्या परिं दध्याज्जागता वै पशवः पशुकामः खलु वै
 वैश्यो यजते जगत्यैवास्मै पशून्परिं गृह्णात्येकविंशतिमनु
 ब्रूयात्प्रतिष्ठाकामस्यैकविंशः स्तोमानां प्रतिष्ठा प्रतिष्ठित्यै (५८)

चतुर्विंशतिमनु ब्रूयाद्ब्रह्मवर्चसकामस्य चतुर्विंशत्यक्षरा
 गायत्री गायत्री ब्रह्मवर्चसङ्गायत्रियैवास्मै ब्रह्मवर्चसमव
 रुन्दे त्रिंशतमनु ब्रूयादन्नकामस्य त्रिंशदक्षरा विराडन्नं
 विराड्विराजैवास्मा अन्नाद्यमव रुन्दे द्वात्रिंशतमनु ब्रूयात्प्रतिष्ठा
 द्वात्रिंशदक्षरानुष्टुगनुष्टुप्छन्दसां प्रतिष्ठा प्रतिष्ठित्यै
 षट्त्रिंशतमनु ब्रूयात्पशुकामस्य षट्त्रिंशदक्षरा बृहती
 बारहताः पशवो बृहत्यैवास्मै पशून् (५९)

अव रुन्दे चतुश्चत्वारिंशतमनु ब्रूयादिन्द्रियकामस्य
 चतुश्चत्वारिंशदक्षरा त्रिष्टुगिन्द्रियं त्रिष्टुत्रिष्टुभैवास्मा
 इन्द्रियमव रुन्दे ऽष्टाचत्वारिंशतमनु ब्रूयात्पशुकामस्याष्टाचत्वा
 जगती जागताः पशवो जगत्यैवास्मै पशून्व रुन्दे
 सर्वाणि छन्दांस्यनु ब्रूयाद्बहुयाजिनः सर्वाणि वा
 एतस्य छन्दांस्यवरुन्दानि यो बहुयाज्यपरिमितमनु

ब्रूयादपरिमितस्यावरुद्धौ॥ (६०)

कामयेत् प्रतिष्ठित्यै पशून्त्सप्तचत्वारिंशच्च॥ [१०]

निर्वीतम्मनुष्याणाम्प्राचीनावीतम्पितृणामुपवीतं देवानामुप
व्ययते देवलक्ष्ममेव तत्कुरुते तिष्ठन्नन्वाह तिष्ठन् ह्याश्रुततरं
वदति तिष्ठन्नन्वाह सुवर्गस्य लोकस्याभिजित्या आसीनो
यजत्यस्मिन्नेव लोके प्रति तिष्ठति यत्क्रौञ्चमन्वाहासुरं
तद्यन्मन्द्रम्मानुषं तद्यदन्तरा तत्सदेवमन्तरानूच्य
सदेवत्वाय विद्वांसो वै (६१)

पुरा होतारोऽभूवन्तस्माद्विधृता अध्वानोऽभूवन् पन्थानः
समरुक्षन्नन्तर्वेद्यन्यः पादो भवति बहिर्वेद्यन्योऽथान्वाहाध्वनां
विधृत्यै पथामसंरोहायाथो भूतं चैव भविष्यच्चाव रुद्धे-
ऽथो परिमितं चैवापरिमितं चाव रुद्धेऽथो ग्राम्याश्चैव
पशूनांरण्याश्चाव रुद्धेऽथो (६२)

देवलोकं चैव मनुष्यलोकं चाभि जयति देवा वै
सामिधेनीरनूच्य यज्ञं नान्वपश्यन्त्स प्रजापतिस्तूष्णीमाधारमाघ
वै देवा यज्ञमन्वपश्यन् यत्तूष्णीमाधारमाधारयति
यज्ञस्यानुख्यात्या अथो सामिधेनीरेवाभ्यनक्त्यलूक्षो

भवति॑ य एवं वेदा॒थो त॒र्पय॑त्ये॒वैना॒स्तृप्य॑ति प्र॒जया॑
प॒शुभिः॑ (६३)

य एवं वेद॑ यदे॒कया॒घार॑येदे॒कां प्री॑णीया॒द्यद्वा॒भ्यां द्वे॑
प्री॑णीया॒द्यत्ति॒सृभि॑रति॒ तद्रे॑चये॒न्मन॑सा घा॒रय॑ति मन॑सा
ह्यना॑प्तमा॒प्यते॑ ति॒र्यश्च॑मा घा॒रय॑त्य॒छम्ब॑द्वारं वाक्
मन॑श्चा॒र्त्तये॑ताम॒हं दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यं व॑हामीति॒ वाग॑ब्रवीद्हं
दे॒वेभ्य॒ इति॒ मन॑स्तौ प्र॒जाप॑तिम्प्र॒श्जमै॑ता॒ः सौऽब्र॑वीत् (६४)

प्र॒जाप॑तिर्दू॒तीरे॒व त्वं मन॑सोऽसि॒ यद्धि॑ मन॑सा ध्या॒यति॒
तद्वा॒चा वद॑तीति॒ तत्ख॑लु तुभ्यं॒ न वा॒चा जु॑हव॒न्नित्य॑ब्रवीत्
तस्मा॑न्मन॑सा प्र॒जाप॑तये जुह॒ति मन॑ इव॒ हि प्र॒जाप॑तिः
प्र॒जाप॑ते॒राप्त्यै॑ परि॒धीन्त्स॒म्मा॑र्ष्टि पु॒नात्ये॒वैना॒त्रिर्म॑ध्यमं॒ त्रयो॑
वै प्रा॒णाः प्रा॒णाने॒वाभि॑ ज॒यति॒ त्रिर्द॑क्षिणा॒र्ध्यं त्रयः॑ (६५)

इ॒मे लो॒का इ॒माने॒व लो॒कान॒भि ज॒यति॒ त्रिरु॑त्तरा॒र्ध्यं त्रयो॑
वै दे॒व्यानाः॒ पन्था॑न॒स्ताने॒वाभि॑ ज॒यति॒ त्रिरु॑प॒ वाज॑यति॒ त्रयो॑
वै दे॒वलो॒का दे॒वलो॒काने॒वाभि॑ ज॒यति॒ द्वाद॑श॒ सम्प॑द्यन्ते॒ द्वाद॑श॒
मासाः॑ संव॒त्सरः॑ संव॒त्सरे॒मेव॑ प्री॒णात्य॑थो॒ संव॒त्सरे॒मेवास्मा॑
उप॑ दधाति सुव॒र्गस्य॑ लो॒कस्य॒ सम॑ष्ट्या आघा॒रमा॑ घा॒रय॑ति

तिर इव (६६)

वै सुवर्गो लोकः सुवर्गमेवास्मै लोकम्प्र रोयत्यृजुमा
घारयत्यृजुरिव हि प्राणः सन्ततमा घारयति प्राणानामन्नाद्यस्य
सन्तत्या अथो रक्षसामपहत्यै यं कामयेत प्रमायुकः स्यादिति
जिह्वं तस्या घारयेत्प्राणमेवास्माञ्जिह्वं नयति ताजक्प्र मीयते
शिरो वा एतद्यज्ञस्य यदाधार आत्मा ध्रुवा (६७)

आधारमाधार्य ध्रुवाः समनत्तयात्मन्नेव यज्ञस्य शिरः
प्रति दधात्यग्निर्देवानां दूत आसीद्देव्योऽसुराणान्तौ
प्रजापतिम्प्रश्नमैताः स प्रजापतिर्ब्राह्मणमब्रवीदेतद्वि
ब्रूहीत्या श्रावयेतीदं देवाः शृणुतेति वाव तदब्रवीदग्निर्देवो
होतेति य एव देवानां तमवृणीत ततो देवाः (६८)

अभवन्परासुरा यस्यैवं विदुषः प्रवरम्प्रवृणते
भवत्यात्मना परास्य भ्रातृव्यो भवति यद्ब्राह्मणश्चाब्राह्मणश्च
प्रश्नमेयातां ब्राह्मणायाधि ब्रूयाद्यद्ब्राह्मणायाध्याहात्मनेऽध्याह
यद्ब्राह्मणम्पराहात्मनं पराह तस्माद्ब्राह्मणो न परोच्यः॥ (६९)

वा आरण्याश्चाव रुन्धेऽथो पशुभिः सोऽब्रवीदक्षिणार्ध्यन्नयं इव ध्रुवा
देवाश्चत्वारिंशच्च॥ [११]

आयुष्ट आयुर्दा अग्र आ प्यायस्व सं तेऽवं ते हेडु
 उदुत्तमम्प्र णो देव्या नो दिवोऽग्नाविष्णू अग्नाविष्णू इमं मे
 वरुण तत्त्वां याम्युदु त्यं चित्रम्। अपां नपादा ह्यस्थादुपस्थं
 जिह्मानामूर्ध्वो विद्युतं वसानः। तस्य ज्येष्ठम्महिमानं
 वहन्तीर्हरिण्यवर्णाः परि यन्ति यद्हीः। सम् (७०)

अन्या यन्त्युपं यन्त्यन्याः संमानमूर्वं नद्यः पृणन्ति। तमू
 शुचिः शुचयो दीदिवाःसम्पां नपातं परि तस्थुरापः।
 तमस्मेरा युवतयो युवानम्मर्मृज्यमानाः परि यन्त्यापः।
 स शुक्रेण शिक्कना रेवदग्निर्दीदायानिध्मो घृतनिर्णिगुप्सु।
 इन्द्रावरुणयोरुहः सम्राजोरव आ वृणे। ता नो मृडात
 ईदृशौ। इन्द्रावरुणा युवमध्वराय नः (७१)

विशे जनाय महि शर्म यच्छतम्। दीर्घप्रयज्युमति यो
 वनुष्यति वयं जयेम पृतनासु दूढ्यः। आ नो मित्रावरुणा
 प्र बाहवा। त्वं नो अग्ने वरुणस्य विद्वां देवस्य हेडोऽवं
 यासिसीष्ठाः। यजिष्ठो वह्नितमः शोशुचानो विश्वा द्वेषाःसि
 प्र मुमुग्ध्यस्मत्। स त्वं नो अग्नेऽवमो भवोती नेदिष्ठो अस्या
 उषसो व्युष्टौ। अव यक्ष्व नो वरुणम् (७२)

रराणो वीहि मृडीक९ सुहवो न एधि। प्रप्रायमग्निर्भरतस्य
 शृण्वे वि यत्सूर्यो न रोचते बृहद्भाः। अग्नि यः पूरुं पृतनासु
 तस्थौ दीदायु दैव्यो अतिथिः शिवो नः। प्र ते यक्षि प्र ते
 इयमि मन्म भुवो यथा वन्द्यो नो हवेषु। धन्वन्निव प्रपा असि
 त्वमग्न इयक्षवे पूरवे प्रत्न राजन्। (७३)

वि पाजसा वि ज्योतिषा। स त्वमग्ने प्रतीकेन प्रत्योष
 यातुधान्यः। उरुक्षयेषु दीद्यत्। त९ सुप्रतीक९ सुदृशः
 स्वश्चमविद्वा९ सो विदुष्टर९ सपेम। स यक्षद्विधा वयुनानि
 विद्वान्प्र हव्यमग्निर्मृतेषु वोचत्। अ९ होमुचे विवेष यन्मा वि
 न इन्द्रेन्द्र क्षत्रमिन्द्रियाणि शतक्रतोऽनु ते दायि (७४)

युहीः समध्वराय नो वरुण९ राज९ श्रतुश्चत्वारि९शच्च॥ [१२]

[समिधश्चक्षुषी प्रजापतिराज्यं देवस्य स्फ्यम्ब्रह्मवादिनोऽद्विरग्नेस्त्रयो मनुः पृथिव्याः
 पशवोऽग्नीधे देवा वै यज्ञस्य युक्ष्वोशन्तस्त्वा द्वादश]